

Racisme. Literatura

“No creuen, l'escriptora de Madrid i el marit acadèmic, que novel·listes com Manuel Basch i Montalbà, Joan Marsé, Eduard Mendós o Joan Goitisol, autors d'obres tan notables com ‘Els mars del Sud’, ‘La fosca història de la cosina Montse’, ‘El laberint de les olives’, o ‘Senyes d'identitat’, són poc llegits en traducció castellana precisament perquè són de ‘pata negra’ i la seua obra original és en català?”

Jo comprenc que les calor de l'estiu de vegades provoquen pujades de febra, deliris i altres alteracions de la raó. Altrament, no entendria algunes insignes pàgines de diari que he llegit entre finals d'agost i primers de setembre, dies memorablement plens de xafogor. He de ser comprensiu, optimista i misericordiós, i pensar que certes mostres escrites no són efecte d'una particular perversitat mental, obtusitat, ceguesa o simple mala voluntat, sinó probables efectes d'un acalorament transitori. Altrament, serien ben difícils d'engolir. De casos de difícil deglució n'hi ha fins i tot massa, n'hi ha tants darrerament –en tocar temes com llengua, cultura, identitat, nació, estat i tot això: la desgràcia de sempre–, que hom no sap si és una epidèmia, un xarampió, una passera, o si és una cosa més greu, especialment al regne d'Espanya: que l'imperi contraataca, com deia aquell cartell electoral, crec que d'ERC. Amb la particularitat que contraataca –o ataca amb renovat vigor, perquè mai no ha deixat d'atacar– sense consciència que això que fa és justament un atac, i sense voler saber o recordar que és un atac imperial. Com de mostres d'atac n'hi ha tantes, de divisió completa, de batalló, de simple escaramussa, en triaré només dos, que aparentment no tenen entre ells cap relació visible.

Comencem per la literatura. Vostès deuen pensar que l'escassa recepció que tenen els escriptors catalans traduïts a l'espanyol és un tema innocent: una cosa clara i coneguda, constatable, i que alguna explicació ha de tenir. En una entrevista de finals d'agost, Ferrant Torrent ho atribuïa al vell recel tan escampat a Espanya: no compren els nostres llibres traduïts precisament perquè estan traduïts del català. És a dir, per una forma d'anticatalanisme. Ho han comprovat repetidament els autors i els editors, i és una veritat tan sòlida i compacta i antiga com la piràmide de Keops. Però sembla que això els toca el voraviu: que no solament ells no ho poden o no ho volen reconèixer, sinó que es pot tornar contra nosaltres. En efecte, la resposta a la constatació de Torrent va ser fulminant, sarcàstica i feroç: què pensa aquest xicot, que nosaltres, a Madrid, no el lle-

gim perquè som anticatalans? Ah, no: ací, en aquesta casa (el marit de l'escriptora que respon irritada és ell mateix autor insigne, respectat acadèmic), els catalans els tenim en un altar: Marsé, Terenci, Gil de Biedma, Maruja... Però el marit, en l'escena de comèdia, contesta que no és això: “esos no te valen de ejemplo, dice mi santo, tienen que escribir en catalán, ser pata negra”. O siga: hi ha els catalans normals, de “pata” de qualsevol color, i catalans que es creuen de raça pura, “pata negra”. I aquests, en la malèvola ironia, són els que els “madrilenys” han de llegir si no volen ser titllats d'anticatalanistes. Qüestió de llengua. Diu l'escriptora, protestant innocència: però si jo cantava *L'estaca*, preferia Serrat en català, i fins i tot era partidària del *Lalalá* en versió original! I així continua amb el sarcasme cruel, que no té més que un final: el menyspreu. Si no ens llegeix, no és perquè escrivim en català, sinó perquè no els interessem. El problema, ai dolor, és que no els interessem perquè escrivim en català. Per això, traduïts al castellà, ens ignoren. No creuen, l'escriptora de Madrid i el marit acadèmic, que novel·listes com Manuel Basch i Montalbà, Joan Marsé, Eduard Mendós o Joan Goitisol, autors d'obres tan notables com *Els mars del Sud*, *La fosca història de la cosina Montse*, *El laberint de les olives* o *Senyes d'identitat*, són poc llegits en traducció castellana precisament perquè són de “pata negra” i la seua obra original és en català? No pensen que, si hagueren escrit en castellà, serien molt més coneguts a Madrid? Ara que la calor ja va minvant, facen un petit esforç d'imaginació, per favor.

I ara que la calor va minvant, que el nostre estimat don Mario Vargas (ja el citàvem la setmana passada), eminent internacionalista liberal, es refresque el cervell amb una dutxa freda abans d'escriure coses com que “*El racismo es un ingrediente esencial del nacionalismo, aunque éste, en sus expresiones menos beligerantes, se camufla detrás de una máscara tolerante y democrática*”. Que no ens insulte d'una manera tan bèstia, per favor, com uns altres ens ofenen amb sarcasmes d'aparença frívola. I sobre això no em vull entendre més.